

בבא בתרא סט

עניין: בינוני אם הוא טוב

רשב"ם

חזינן אי דיקלא טבא הוא. כלומר מן הבינונים שטוענים פירות קמא

שו"ת מהרש"ם ח"ב ס"י קצז

המוכר ואולם בעט"ז א"ח סי' רי"ט בשם מהר"ש ז"ל מבוחר בענין ברכת הגומל לחייבי טובות שגמלנו כל טוב ללא יברך עד שיאלץ לגמרי מן הגרה והחולי דכל זמן שלא נגמרה אין זו טובה ואולי בעת שתיקנו לברך שגמלנו כל טוב הפירוש הטוב הוא כולו ולא רובו וכן אחז"ל למה לא נאמר כי טוב ציוס שני לפי שלא נגמר כי הרי שלשון טוב מורה על טובה שלימה שנגמרה בטובה ובמילואה עכ"ל. ונראה מזה דטוב היינו טוב גמור וזה הפוך ד' ה"ל ואף ד"ל דדוקא אי נקט כל טוב משמע כולו וע' ס"ז א"ח סי' תקפ"א אבל ממה שהביא דרשת חז"ל נוכי טוב נראה דטוב לבד הוא פירוש ג"כ הכי ובאמת כי ראיית ה"ל יש לדחות דהתם כיון דנקט בסיפא דיקלא בישא היינו דלא טעון פירות כלל וכדאי' בש"ס דבי"ק (דף ל"א) וע' רשב"ם שם א"כ בע"כ הא דנקט ברישא דיקלא טבא לאו דוקא הוא והכוונה בינוני ולכן כ' רשב"ם כלומר דהיינו שאין הכונה כמשמעו ולאו דוקא נקט ונפרט ד"ל דנגד בישא נקרא גם בינוני טבא וכמו שמלינו כה"ג בתוס' ב"בא (דף ל"ט) גבי הא דהקדש לא בדילי מיני' ובפסמ' אי' דהקדש בדילי ותי' דהתם לגבי חולין מיקרי בדילי מיני' וע' זבחי' (דף ל"א) מילה לגבי פסח כהדיר דמאי ועוד בכמ"ק וגם מש"ס דרי"ה ה"ל ג"כ אין ראי' מטעם ה"ל וגם מלינו דלשון לדיק מתפרש על כל אדם אשר הוא לדיק במשפטו וכמ"ס לדיק הראשון בריבו וכיון דבינוני' מטה כלפי חסד כדאי' ברי"ה שם לכן נקראי' לדיקים. אבל נראה דגם מד' העט"ז ה"ל אין ראי' דאף דבעי' שיהי' הטוב ההוא נגמר במילואו אבל היינו רק דהטוב כפי שהוא יהי' נגמר אבל מ"מ גם מדה בינונית מיקרי טוב. וגם נראה ראי' מה"ש דשבת (דף תמ"ט) בזה דכל

צמח צדק הקדמון ס"י יא

מעיין דפירוש של הרשב"ם מוכרח הוא דטבא דקאמר בגמרא היינו בינונים. ועיין בחידושי מהרש"א התם:
ועוד יש להביא ראיה מהא דאיתא פרק קמא דראש השנה דף ט"ז עמוד ב' שלשה ספרים נפתחים וכו'. אמר רבי אבין מאי קרא, ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו [תהלים סט, כט], ימחו מספר זה ספרן של רשעים גמורים, חיים זה ספרן של צדיקים, ועם צדיקים אל יכתבו זה ספרן של בינונים. הרי צדיקים דקאמר קרא מפרשינן בינונים. הכי נמי הכא דקאמר טובים יש לפרש בינונים, וקרי להו טובים, לאפוקי רעים וגרועים. אם לא שכתוב בשטר בגדים טובים מוכחרים או בגדים טובים ממש, כיון דכתב ליה מוכחרים או טובים ממש, כל תנאי שבכמון קיים וצריך ליתן לו טובים ממש ולא בינונים:

מי שנתחייב לחבירו בשטר ליתן לו בגדים טובים ממקום פלוני, ואחר כך בא ליתן לו בגדים בינוניים ממקום ההוא, וטוען כיון דלא כתב בשטר שיתן לו מוכחרים אלא טובים סתם, הרי הם טובים, ולאפוקי שאינם מן הגרועים והרעים. וזה טוען שצריכים להיות טובים ואלו הם בינונים ולא טובים:

תשובה, יראה כיון שכתב בשטר סתם בגדים טובים, ולא כתב מוכחרים, יכול ליתן לו בינונים, דגם הם נקראים טובים. וראיה לזה מהא דאיתא פרק המוכר את הבית [ב"ב] דף ס"ט ע"ב אמר ליה לבר מדיקלא פלניא, חזינן אי דיקלא טבא הוא שיורי שיירא, אי דיקלא בישא הוא כל שכן הנך. ופירש רשב"ם אי דיקלא טבא הוא כלומר מן הבינונים שטוענים פירות קצת לחודי' שייריה וכו' עכ"ל, הרי דיקלא טבא דקאמר בגמרא היינו בינונים. הכי נמי דכוותיה, אי כתב לו כך בשטר בגדים טובים יכול ליתן לו בינונים, דבינונים היינו טובים כמו בדיקלא, והתם בדיקלא מבואר לכל

גמ' שבת קמט:

דחול נמי קמ"ל וא"ר יעקב בריה"י דבת יעקב ° כל שחבירו נענש על ידו אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה מנלן אילימא משום לעשות לאותו צדיק כך וכו' ° אלא מהכא ° גם ענוש לצדיק לא טוב אין לא טוב אלא רע ובתיב ° כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע ° צדיק אתה ה"י ולא יגור במגורך רע מאי

גליוני הש"ס שבת קמט:

שם אלא מהכא גם ענוש לצדיק לא טוב אין לא טוב אלא רע, כיצ' פי' דיש ג' כחות לדיקים בינונים רשעים ע' ברכות ס"א ב' ורי"ה ס"ז ב' ועוד בכ"ד והנה הלדיק נקרא טוב וכמ"ס אמרו לדיק כי טוב והבינוני ג"כ נקרא טוב ע' ב"ב ס"ט ב' חזינן אי דיקלא טבא הוא וברשב"ם כלומר מן הבינונים וא"כ כשאומרים לא טוב לא כשאר רק רשע דהיינו רע: